सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

विधि व न्याय विभाग

सन १९८३ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २०

महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अधिनियम, १९८३

(दिनांक ६ जुलै, २००६ पर्यंत सुधारित)

Maharashtra Act No. XX of 1983

The Maharashtra Drinking Water Supply Requisition Act , 1983

(*As modified upto 6th July 2006*)

व्यवस्थापक, शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई यांच्याद्वारे भारतात मुद्रित आणि
संचालक, शासन मुद्रण व लेखनसामग्री, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई ४०० ००४ यांच्याद्वारे प्रकाशित

२००६

[किंमत : रु. ४.००]

महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अधिनियम, १९८३

(दिनांक ६ जुलै २००६ पर्यंत सुधारित)

अनुक्रमणिका

पृष्ठे

उद्देशिका

कलमे

१.	संक्षिप्त नाव व प्रारंभ.	१
२.	व्याख्या.	१
३.	टंचाईच्या काळात जनतेला कोणत्याही विहिरीतून पिण्याकरिता पाणी-पुरवठा करण्याचा आदेश देण्याचा अधिकार.	२
४.	कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश काढण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे.	२
५.	कोणत्याही विहिरीतून पाणी पुरविण्यात यावे किंवा कसे हे ठरविण्यासाठी माहिती मिळविण्याचा व कोणत्याही जमिनीत प्रवेश करण्याचा अधिकार	३
६.	पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश जेव्हा देण्यात येईल तेव्हा अशा पाणी-पुरवठ्यासाठी जमिनीत प्रवेश करण्याचा हक्क.	३
७.	पाणीपुरवठ्याचा आदेश देण्यात येईल तेव्हा उपकरणे किंवा यंत्रसामग्री किंवा पाण्याचे नळ पुरविण्याचे अधिकार	४
८.	मालकाला त्याच्या विहिरीतील पाण्याचा वापर करण्याबद्दल द्यावयाची रक्कम.	४
९.	अपिले.	५
१०.	या अधिनियमान्वये केलेल्या कार्यवाहीस संरक्षण.	५
११.	नियम करण्याचा अधिकार.	५
१२.	सूट.	६
१३.	सन १९८३ चा महाराष्ट्र अध्यादेश ५ याचे निरसन व व्यावृत्ती	६
१४.	अडचणी दूर करणे.	६

(शा.म.मु.) एच १५७५ (६,०६७---११-०६)

सन १९८३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २०[१]

(महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अधिनियम, १९८३)

[राष्ट्रपती यांची दिनांक १३ एप्रिल, १९८३ रोजी संमती मिळाल्यानंतर **महाराष्ट्र शासन राजपत्र,** असाधारण, भाग चार मध्ये दिनांक १५ एप्रिल, १९८३ रोजी प्रथम (इंग्रजीत) प्रसिद्ध केलेला]

या अधिनियमात पुढील अधिनियमाद्वारे सुधारणा करण्यात आल्या :—

सन १९९२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५. @ (२०-१-१९९२)†

टंचाईच्या काळात कोणत्याही विहिरीमधून, तलावातून आणि जलशयातून पिण्याकरिता पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याची तरतूद करण्यासाठी अधिनियम.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

आणि ज्याअर्थी, टंचाईच्या काळात, कोणत्याही विहिरीमधून, तलावातून किंवा अन्य जलाशयातून पिण्याकरिता पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याची तरतूद करण्यासाठी आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तदनुषंगिक बाबींची तरतूद करण्याकरता एक विशेष कायदा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे ज्यामुळे आवश्यक झाले अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री होती ; व म्हणून त्यांनी, महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अध्यादेश, १९८३ हा, दिनांक २६ फेब्रुवारी, १९८३ रोजी प्रख्यापित केला ;

१९८३ चा महा. अध्या. ५.

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे आता, राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करणे इष्ट आहे ;

त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या चौतिसाव्या वर्षी याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अधिनियम, १९८३, असे म्हणावे.

(२) तो, दिमांक २६ फेब्रुवारी, १९८३ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

व्याख्या.

२. संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर, या अधिनियमात—

(क) " विहिरीचा मालक " या शब्दप्रयोगात विहिरीचा प्रत्यक्ष कब्जा जिच्याकडे असेल त्या व्यक्तीचा समावेश होतो ;

(ख) " विहीर " या संज्ञेत, विंधण विहीर किंवा तलाव किंवा कोणताही जलाशय यांचा समावेश होतो.

---

[१] उद्देश व कारणे यांच्या निवेदनांसाठी **महाराष्ट्र शासन राजपत्र** (असाधारण) दिनांक १० मार्च, १९८३ , भाग आठ, पृष्ठे ४७ ते ५६ पहा.

† ही खूण अधिनियमाच्या प्रारंभाचा दिनांक दर्शविते.

@ सन १९९२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५ याच्या कलम ३ द्वारे सन १९९२ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक २ निरसित करण्यात आला.

टंचाईच्या काळात जनतेला कोणत्याही विहिरीतून पिण्याकरिता पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश देण्याचा अधिकार.

३. (१) जर जिल्हाधिकाऱ्यांची किंवा जिल्हाधिकाऱ्याने प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्यांची (यात यापुढे ज्याचा निर्देश " अधिग्रहण प्राधिकारी " असा करण्यात आला आहे), त्यास योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, अशी खात्री होईल की, कोणत्याही स्थानिक क्षेत्रात पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असल्यामुळे कालव्याच्या सिंचनक्षेत्रात असलेल्या कोणत्याही जमिनीतील किंवा कोणत्याही अन्य जमिनीतील कोणत्याही विहिरीचे जलसिंचनासाठी किंवा कोणत्याही अन्य प्रयोजनासाठी वापरले जाणारे पाणी जनतेकडून तात्पुरते पिण्याच्या प्रयोजनाकरिता संपूर्णत: किंवा अंशत: वापरले जाणे आवश्यक किंवा इष्ट आहे तर, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या अभिकर्त्यांना किंवा आदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा अन्य व्यक्तींना किंवा व्यक्तींच्या वर्गांना त्यात विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा दिनांकापासून व अशा वेळेत व मुदतीत आणि अशा रीतीने विनिर्दिष्ट करण्यात येईल तितके पाणी पुरविण्यास किंवा पुरविण्याची व्यवस्था करण्यास किंवा ते काढण्याची किंवा त्याचा उपसा करण्याची मुभा देण्यास विहिरीच्या मालकाला लेखी आदेशाद्वारे वेळोवेळी फर्माविले पाहिजे.

(२) या कलमान्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशात अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याकडून सुधारणा केली जाऊ शकेल आणि कोणत्याही वेळी तो त्याच्याकडून रद्द केला जाऊ शकेल.

(३) (क) या कलमान्वये काढलेला कोणताही आदेश, जर विहिरीचा मालक ही एक व्यक्ती असेल तर,–

(एक) तो अदेश तिच्या स्वाधीन करून किंवा तिला तो देऊन ; किंवा

(दोन) जर ती व्यक्ती सापडत नसेल तर, तिच्या कुटुंबातील एखाद्या प्रौढ व्यक्तीकडे त्या आदेशाची एक अधिप्रमाणित प्रत देऊन ; किंवा

(तीन) डाकेने

बजावला पाहिजे.

ज्याचा महामंडळावर किंवा व्यवसाय संस्थेवर परिणाम होत असेल अशा आदेशाच्या बाबतीत, तो दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ च्या पहिल्या अनुसूचीतील यथास्थिति नियमावली २९ च्या, नियम २ मधील किंवा नियमावली ३० च्या नियम ३ मधील समन्स बजावण्याच्या रीतीने बजावला पाहिजे. १९०८ चा ५.

(ख) अधिग्रहण अधिकाऱ्याने त्याच्या मते आदेशान्वये ज्यांना विनामूल्य पाणी उपलब्ध करून देण्यात येईल त्या व्यक्तींच्या निदर्शनास तो ज्या उत्तम रीतीने येईल त्या रीतीने उक्त आदेशास स्थानिक क्षेत्रात व्यापक प्रसिद्धी दिली पाहिजे.

(४) त्यावेळी अंमलात असलेल्या या कलमान्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशाचे पालन करण्यास नकार देणाऱ्या किंवा त्या आदेशाचे उल्लंघन करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीस, अपराध सिद्ध झाल्यानंतर एक वर्षापर्यंत असू शकेल इतकी कारावासाची किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतकी द्रव्यदंडाची किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील.

कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश काढण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे.

४. कलम ३ अन्वये कोणताही आदेश काढण्याच्या प्रयोजनासठी, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने, विवक्षित मुदतीत विहिरीत उपलब्ध असलेला किंवा उपलब्ध होण्याची शक्यता असलेला एकूण पाणीपुरवठा, मालकाची त्या काळातील त्याला स्वत:ला पिण्याकरिता, सिंचनाकरिता किंवा अन्य प्रयोजनाकरिता असलेली किमान गरज आणि जेथे पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असेल त्या स्थानिक क्षेत्रात राहणाऱ्या लोकांना वाटून देण्याकरता म्हणून वाजवीरीत्या किती पाणी देता येईल, या गोष्टी विचारात घेतल्या पाहिजेत.

५. (१) अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यास कलम ३ खालील आदेश काढण्यात किंवा चालू ठेवण्यात यावा किंवा कसे हे ठरविण्याच्या दृष्टीने, कोणत्याही विहिरीच्या मालकास, ती विहीर ज्या जमिनीत असेल त्या जमिनीसंबंधीची आणि त्या विहिरीतून किती पाणीपुरवठा होऊ शकेल यासंबंधीची त्याच्याकडे असलेली, निदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येत अशी माहिती आणि गेल्या काही वर्षात त्याने त्या विहिरीचा कोणत्याही प्रयोजनांसाठी व किती प्रमाणात वापर केला होता ती माहिती, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याला सादर करण्यासंबंधी निदेश देता येईल. ही माहिती, निदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा कालावधीत सादर केली पाहिजे.

कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवण्यात यावे किंवा कसे हे ठरविण्यासाठी माहिती. मिळवण्याचा व कोणत्याही जमिनीत प्रवेश करण्याचा अधिकार.

(२) अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यास, कोणत्याही विहिरीच्या मालकास वाजवी नोटीस दिल्यानंतर, अशा कोणत्याही जमिनीत, आवश्यक वाटतील अशा सहकाऱ्यांसह व कामगारांसह प्रवेश करता येईल आणि कलम ३ खाली आदेश काढण्यात किंवा चालू ठेवण्यास यावा किंवा कसे आणि कोणत्या रीतीने व कोणत्या शर्तीस अधीन राहून, असा आदेश काढण्यात यावा, हे ठरविण्याच्या दृष्टीने तपासणी व सर्वेक्षण करता येईल. या प्रयोजनासाठी, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यास, मालकास, अशा तपासणीच्या व सर्वेक्षणाच्या वेळी उपस्थित राहण्यास सांगता येईल आणि उपस्थित असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस, आवश्यक ते सर्व प्रश्न विचारता येतील, मालकाच्या मालकीच्या कोणत्याही उपकरणांचा वा यंत्रसामग्रीचा वापर करता येईल आणि आवश्यक ती माहिती गोळा करण्यासाठी आवश्यक त्या अन्य सर्व गोष्टी करता येतील.

(३) जो कोणी, या कलमान्वये दिलेल्या कोणत्याही निदेशाचे अनुपालन करण्यास नकार देईल किंवा त्या निदेशाचे उल्लंघन करील किंवा या कलमान्वये अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या सहायकांना किंवा कामगारांना दिलेल्या कोणत्याही अधिकाराचा कायदेशीर वापर करण्यात आडकाठी करील, त्यास, अपराध सिद्धीझाल्यानंतर, एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

६. (१) ज्या ज्या वेळी, कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवठा करण्यासाठी, कलम ३ अन्वये आदेश काढण्यात येईल त्यावेळी, अधिग्रहण प्राधिकारी आणि त्याने त्या संदर्भात प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही व्यक्ती, यांना पाणीपुरवठा नियमित मिळविण्यासाठी व मंजूर पाणीपुरवठ्याचे वाटप करण्याच्या व्यवस्थेवर देखरेख व त्याचे नियमन करण्याच्या प्रयोजनासाठी किंवा अशा पाणीपुरवठ्याशी संबंधित अशा अन्य कोणत्याही कामासाठी त्या जमिनीत वाजवी वेळेत, प्रवेश करण्याचा हक्क असेल, आणि अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने विनिर्दिष्ट केलेल्या व्यक्तींना किंवा व्यक्तींच्या वर्गांना अधिग्रहण प्राधिकारी लादील अशा शर्तीस अधीन राहून, लगतच्या जमिनीतून ये-जा करण्यास प्राधिकृत केल्याचे आणि विहीर ज्या जमिनीत असेल त्या जमिनीत, मालकाच्या मालकीच्या किंवा अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यांच्या मालकीच्या असलेल्या कोणत्याही उपकरणाचा किंवा यंत्रसामग्रीचा पाणी काढण्याकरिता किंवा पाण्याचा उपसा करण्याकरिता वापर करण्यास प्राधिकृत केल्याचे आणि अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने त्यांना वेळोवेळी मंजूर केलेले पाणी घेण्यास प्राधिकृत केल्याचे समजण्यात येईल.

पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश जेव्हा देण्यात येईल तेव्हा, अशा पाणीपुरवठ्यासाठी जमिनीत प्रवेश करण्याचा हक्क.

(२) या अधिनियमान्वये कोणत्याही परिमाणात पाणी घेणारी किंवा पाणी घेण्याचा प्राधिकार असलेली कोणतीही व्यक्ती, जर या अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदीचे किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांचे किंवा त्याखाली लादलेल्या कोणत्याही शर्तीचे पालन करण्यास नकार देईल किंवा तरतुदीचे उल्लंघन करील तर, तिला, अपराध सिद्धिझाल्यानंतर शंभर रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

पाणीपुरवठ्याचा आदेश देण्यात येईल तेव्हा, उपकरणे किंवा यंत्रसामग्री किंवा पाण्याचे नळ पुरविण्याचे अधिकार.

७. (१) जेव्हा कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवठा करण्यासंबंधी कलम ३ अन्वये आदेश काढण्यात येईल तेव्हा, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने आणि त्याने या बाबतीत प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही व्यक्तींनी, विहिरीवर किंवा विहिरीजवळ, पाणी काढण्याकरिता किंवा ते उपसण्याकरिता किंवा ते मोजण्याकरिता कोणतेही उपकरण किंवा यंत्रसामग्री बसविणे आणि संबंधित जमिनीच्या मालकाला किंवा भोगवटादाराला तसे करण्याचा आपला उद्देश कळवणारी वाजवी नोटीस दिल्यानंतर, त्या जमिनीत प्रवेश करणे आणि विहिरीतील पाणी अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यांनी निवडलेल्या वितरण केंद्राकडे किंवा केंद्रांकडे नेण्यासाठी म्हणून अशा जमिनीमधून, जमिनीवरून किंवा जमिनीखालून पाण्याचे नळ टाकण्याकरिता व वेळोवेळी अशा उपकरणाच्या, यंत्रसामग्रीच्या किंवा पाण्याच्या नळांच्या दुरुस्तीकरिता किंवा ते बदलण्यासाठी आवश्यक ती सर्व कामे पार पाडणे, हे कायदेशीर असेल.

(२) या कलमान्वये शक्य तेवढे कमीत कमी नुकसान होईल अशा रीतीने कोणतेही काम पार पाडले पाहिजे आणि—

(क) ते क्राम शक्य तेवढ्या कमीत कमी वेळात केले पाहिजे ;

(ख) ते काम करण्यासाठी जमीन खणण्यात आली असेल किंवा कोणत्याही बांधकामाचा भाग तोडण्यात किंवा काढण्यात आला असेल तर, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने कमीत कमी वेळात ती जमीन भरून दिली पाहिजे व ते बांधकाम पूर्ववत किंवा दुरुस्त करून दिले पाहिजे.

(ग) कोणत्याही जमिनीचा कोणताही मालक किंवा भोगवटादार याने जर, त्या कामामुळे त्याचे बरेच नुकसान झाल्याचा दावा केला असेल व अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याचे समाधान होईल अशा रीतीने ते सिद्ध केले तर त्याला, अधिग्रहण प्राधिकारी आदेशाद्वारे ठरवील इतकी रक्कम दिली पाहिजे.

(३) अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने, पोट-कलम (२), खंड (ग) अन्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही व्यक्तीस, तिला आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत, तो आदेश जर जिल्हाधिकाऱ्याव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही अधिग्रहण प्राधिकाऱ्यांनी काढला असेल तर, जिल्हाधिकाऱ्याकडे आणि जर तो आदेश जिल्हाधिकाऱ्याने काढला असेल तर, आयुक्ताकडे अपील करता येईल आणि कलम ९ च्या तरतुदी, योग्य त्या फेरफारांसह अशा अपिलास लागू होतील.

(४) जो कोणी, अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याने प्रधिकृत केलेल्या व्यक्तींना, या कलमान्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा कायदेशीर वापर करण्यास आडकाठी करील, त्यास अपराध सिद्धीझाल्यानंतर, एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होईल.

मालकाला त्याच्या विहिरीतील पाण्याचा वापर करण्याबद्दल द्यावयाची रक्कम.

८. [१][कलम ३ अन्वये कोणत्याही विहिरीतून पाणीपुरवठा करण्याचा आदेश देण्यात येईल तेव्हा, त्या आदेशाचे अनुपालन करणाऱ्या मालकाला, तो मालक व अधिग्रहण करणारे प्राधिकरण यांच्यातील कराराद्वारे निश्चित करण्यात येईल अशी रक्कम देण्यात येईल :

परंतु, अशी रक्कम, याबाबतीत काढण्यात येईल अशा आदेशाद्वारे, राज्य शासन, वेळोवेळी, निश्चित करील अशा कमाल मर्यादेहून अधिक होणार नाही.]

---

[१] सन १९९२ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ५ याच्या कलम २ द्वारे हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

९. (१) विहिरीच्या मालकाला, आदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा वेळांमध्ये व अशा मुदतीमध्ये, त्याच्या विहिरीमधून आवश्यक तेवढा पाण्याचा पुरवठा करण्यास भाग पाडणारा आदेश कलम ३ अन्वये देण्यात येईल त्या बाबतीत, आदेशातील कोणत्याही गोष्टीमुळे व्यथित झालेल्या मालकास, त्याला आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीन दिवसांच्या आत, जिल्हाधिकाऱ्याव्यतिरिक्त कोणत्याही अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याने आदेश दिला असेल तर जिल्हाधिकाऱ्याकडे व जिल्हाधिकाऱ्याने आदेश दिला असेल तर, आयुक्ताकडे, अपील करता येईल. असे अपील मिळाल्यावर, अपील प्राधिकाऱ्याने अपिलकारास त्याची बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, त्यास योग्य वाटेल असा आदेश दिला पाहिजे. अपील प्राधिकाऱ्याने दिलेला प्रत्येक आदेश अंतिम असेल व त्याविरुद्ध कोणत्याही न्यायालयात आक्षेप घेता येणार नाही. अपिले.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये अन्यथा तरतूद केली असेल त्याशिवाय, या अधिनियमाद्वारे दिलेला प्रत्येक आदेश व निदेश हा, अंतिम असेल व त्याविरुद्ध कोणत्याही न्यायालयात आक्षेप घेता येणार नाही.

१०. (१) या अधिनियमान्वये किंवा त्या अन्वये दिलेला कोणत्याही आदेशानुसार किंवा कोणत्याही निदेशानुसार सद्भावनेने केलेल्या किंवा सद्भावनेने केल्याचे अभिप्रेत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीबद्दल कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध कोणताही दावा, खटला किंवा इतर कायदेशीर कार्यवाही दाखल करता येणार नाही. या अधिनियमान्वये केलेल्या कार्यवाहीस संरक्षण.

(२) या अधिनियमान्वये किंवा तदन्वये दिलेल्या कोणत्याही आदेशानुसार किंवा काढलेल्या कोणत्याही निदेशानुसार सद्भावनेने केलेल्या किंवा सद्भावनेने केल्याचे अभिप्रेत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे, झालेल्या किंवा होण्याची शक्यता असलेल्या कोणत्याही नुकसानीबद्दल राज्य शासनाविरुद्ध किंवा राज्य शासनाच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याविरुद्ध किंवा कोणत्याही अधिग्रहण प्राधिकाऱ्याविरुद्ध कोणताही दावा किंवा अन्य कायदेशीर कार्यवाही दाखल करता येणार नाही.

११. (१) पूर्वेसिद्धीच्या शर्तीस अधीन, राहून राज्य शासनास, या अधिनियमाची प्रयोजने पार पाडण्याकरिता **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे नियम करता येतील. नियम करण्याचा अधिकार.

(२) विशेषत: आणि पूर्वगामी अधिकाराच्या सर्वसाधारणतेस बाध न आणता, अशा नियमाद्वारे पुढील गोष्टींची तरतूद करता येईल :—

(क) ज्यांना पाणीपुरवठा मिळविण्याची इच्छा आहे अशा व्यक्तींची नावे व पत्ते नोंदण्यासाठी किंवा त्यांना पास अथवा तिकीटे देण्यासाठी तरतूद करणे ;

(ख) प्रत्येक व्यक्तीला किंवा प्रत्येक कुटुंबाला स्वत:साठी व शक्य झाल्यास आपल्या गुरांसाठी किती पाणी मिळविता येईल ते परिमाण ठरविणे ;

(ग) पाण्याचा पुरवठा केव्हा घ्यावयाचा त्या वेळा विनिर्दिष्ट करणे ;

(घ) पाणीपुरवठा घेणाऱ्या व्यक्तींनी आणि ज्यांच्या विहिरींतून असा पुरवठा घेतला जाईल अशा मालकांनी पाळावयाच्या शर्ती विहित करणे ;

(ङ) अधिग्रहण प्राधिकारी व विहिरीचे मालक यांनी ठेवावयाचे अभिलेख विहित करणे ;

(च) विहिरींच्या मालकांना त्यांच्या विहिरींमधून घेतलेल्या पाणीपुरवठ्याबद्दल करावयाची प्रदाने ठरविण्याची व ती प्रदान करण्याची रीत ;

(छ) या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ, पाणीपुरवठा मिळविणे व त्याचे वाटप यांच्याशी संबंधित इतर कोणत्याही बाबी.

(३) या अधिनियमान्वये करण्यात आलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर, शक्य असेल तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल, ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी त्या नियमात कोणताही फेरबदल करण्यास दोन्ही सभागृहे कबूल होतील किंवा नियम करू नये म्हणून दोन्ही सभागृहे कबूल होतील व असा निर्णय **राजपत्रात** अधिसूचित करतील तर, अशा अधिसूचनेच्या प्रसिद्धीच्या दिनांकापासून, यथास्थिति, अशा फेरबदल केलेल्या स्वरूपातच नियम अंमलात येतील किंवा येणार नाहीत. तथापि, असे कोणतेही फेरबदल किंवा विलोपन यामुळे त्या नियमांन्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करण्याचे वर्जिलेल्या कोणत्याही गोष्टींच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.

सूट

१२. हा अधिनियम, शासन किंवा स्थानिक प्राधिकरण किंवा केवळ धार्मिक प्रयोजनासाठी असलेल्या सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था यांच्या मालकीच्या किंवा ताब्यातील विहिरींना लागू होणार नाही.

सन १९८३ चा महा. अध्यादेश ५ याचे निरसन व व्यावृत्ती.

१३. (१) महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणीपुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अध्यादेश, १९८३ हा याद्वारे निरसित करण्यात येत आहे. १९८३ चा महा. अध्या. ५.

(२) असे निरसन करण्यात आले असले तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे केलेली कोणतीही गोष्ट किंवा कारवाई ही, (काढलेली अधिसूचना किंवा आदेश यांसह) या अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदीद्वारे करण्यात आल्याचे मानण्यात येईल.

अडचणी दूर करणे.

१४. या अधिनियमाच्या तरतुदी अंमलात आणताना कोणतीही अडचण उद्‌भवली तर, राज्य शासनास, प्रसंगपरत्वे, ती अडचण दूर करण्यासाठी आवश्यक व इष्ट वाटेल अशी कोणतीही गोष्ट लेखी आदेशाद्वारे करता येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी लोटल्यानंतर असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई